

УКРАЇНЬСЬКА МОДЕЛЬ АГРАРНОГО РОЗВИТКУ – ДЖЕРЕЛО ЗАГОСТРЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОТИРІЧ

Кузьменко Л.В., Шапран О.Є.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Аграрний сектор економіки України відіграє особливу роль в її розвитку. Саме він, в значній мірі, визначає рівень продовольчої безпеки суспільства й експортного потенціалу країни, темпи подолання безробіття та зростання життєвого рівня населення.

Аналіз нинішнього соціально-економічного стану показує, що економічна криза в країні загострюється, спад обсягів виробництва продовжується, ступінь зубожіння та незадоволеність народних мас станом справ в країні зростає.

Однією з основних причин, що обумовлюють таку ситуацію, є нераціональна модель аграрного розвитку. Їй властива явно виражена соціальна поляризація, що породжує антагонізм, загострення соціальних протиріч та протистояння відповідних секторів цієї моделі. Як відомо з літератури, нинішня модель аграрного розвитку включає індивідуальний (ІС) та корпоративний (КС) сектори. ІС представлений одноосібними фермерськими (ФГ) і домашніми (ДГ) господарствами, а корпоративний – виробничими сільськогосподарськими підприємствами різного обсягу землі використання (до 1000 га; від 1000 до 4000 га; від 4000 до 10000 га) та агрохолдингами.

Характерні особливості ІС – самозабезпечення та дрібнотоварне виробництво, відсутність або обмеженість фінансових ресурсів, а тому низька продуктивність, не конкурентоспроможність по відношенню до КС.

КС займається, переважно, комерційно привабливими та експортованими видами продукції. При цьому агрохолдинги – гігантські приватні об'єднання виробничих, переробних, посередницьких, транспортних (з розвинутою інфраструктурою: засоби транспорту, склади, термінали, порти, елеватори тощо) та збутових підприємств (мережі супермаркетів), що підпорядковані одній юридичній особі.

Характерною особливістю агрохолдингів є висока забезпеченість фінансовими ресурсами, а звідси – високоінтенсивні агротехнології, високі продуктивність, прибутковість та темпи зростання обсягів виробництва. Негативні риси агрохолдингів – орієнтація на зовнішній ринок з метою бистрого одержання надприбутків, а тому як наслідок: ігнорування державних інтересів та продовольчої безпеки населення; надмірне використання мінеральних добрив та хімікатів, що загострює проблему забруднення навколишнього середовища та втрати родючості ґрунтів; негативний вплив, закабалення та поглинання господарств ІС та менш сильних господарств КС.

Таким чином, українська модель аграрного розвитку, як і модель розвитку економіки в цілому, носить риси олігархічного капіталізму, що веде до загострення соціальної напруги та поглиблення економічної кризи.